

Національна академія аграрних наук України

Інститут овочівництва і баштанництва

**КАТАЛОГ
ЗРАЗКІВ КАВУНА ЗВИЧАЙНОГО
ЗА КІЛЬКІСНИМИ І ЯКІСНИМИ
ОЗНАКАМИ**

Селекційне, 2023

Видається за рішенням Вченої ради Інституту овочівництва і баштанництва НААН (протокол № 11 від 27 жовтня 2023 р.)

Митенко І. М., Сергієнко О.В., Ліннік З.П., Сергієнко М.Б.
Каталог зразків кавуна звичайного за кількісними і якісними ознаками. Селекційне: Інститут овочівництва і баштанництва НААН, 2023. 22 с.

Авторський колектив: І. М. Митенко, кандидат с.-г. наук, О.В. Сергієнко, доктор с.-г. наук., З.П. Ліннік, кандидат с.-г. наук, М.Б. Сергієнко, аспірант.

У каталозі наведено результати досліджень колекційних зразків кавуна звичайного вітчизняної та іноземної селекції за ботанічною класифікацією та цінними господарськими ознаками. Відображено джерела для селекції за урожайністю, продуктивністю, вмістом корисних речовин і тривалістю вегетаційного періоду.

Каталог є початковим матеріалом для селекціонерів, аспірантів і спеціалістів.

Рецензент: Кондратенко С.І., доктор с.-г. наук, завідувач відділом селекції і насінництва овочевих і баштанних культур Інституту овочівництва і баштанництва НААН

© Інститут овочівництва і баштанництва НААН, 2023

© Митенко І.М., Сергієнко О.В., Ліннік З.П., Сергієнко М.Б., 2023

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП.....	4
Розділ I Матеріали, методика та умови вивчення колекційних зразків кавуна звичайного (<i>Citrullus lanatus</i> (Thunb.) Matsum.et Nakai).....	5
Розділ 2 Характеристика колекційних зразків кавуна звичайного за вегетаційним періодом	6
за масою плоду.....	9
за кількістю плодів на рослині	11
за урожайністю.....	14
за вмістом сухої розчинної речовини у плодах.....	16
за ознакою стійкості до хвороб.....	19
Список використаних джерел.....	22

ВСТУП

Кавун (*Citrullus lanatus* (Thunb.) Matsum. et Nakai) належить до родини гарбузових (*Cucurbitaceae*), однієї із найбільш чисельних родин покритонасінних рослин, яка налічує більш ніж 1000 родів та 1100 видів. Рослини родини гарбузових розповсюдженні переважно у тропічних та субтропічних областях земної кулі і лише місцями заходять у помірні широти [1]. Батьківщиною кавуна є Південна Африка, а претендують на цю роль дві країни – Бразилія і Парагвай, де його можна виявити в дикому вигляді. Плід кавуна – велика куляста, овальна або циліндрична помилкова ягода з гладкою поверхнею і рожевою або червоною соковитою солодкою м'якоттю. Деякі сорти мають м'якоть білого або жовтувато-білого кольору. Покритий кавун щільною шкіркою товщиною 4-15 мм. Шкірка найчастіше темно зеленого кольору, але зустрічаються сорти з білою та жовтою шкіркою, часто на шкірці присутній візерунок – у вигляді смужок або одного, рідше декількох великих плям світлих відтінків. Вага окремих плодів може переступити позначку більше 20 кг [1].

Рід *Citrullus* Forsk. налічує п'ять видів і представлений в Україні кавуном – *C. lanatus* (Thunb.) Manaf. (2n = 22) з двома підвидами: шерстистий – *lanatus* і столовий – *vulgaris*. Ареал кавунів величезний, від Африки до Індії. Центром походження культурних форм вважають Індію. У Західній і Центральній Африці в культурі поширений вид – кавун слизуватий – *C. mucosospermus* Fursa (2n = 22). Систематики, зокрема Т.Б. Фурса [1], вважають столовий кавун різновидом шерстистого кавуна (*C. lanatus* var. *vulgaris*), і виділяють ще різновид (форму) *C. lanatus* var. *citroides* – кормовий кавун. Крім цих окультурених форм в природі ростуть дикі форми цього виду. Цікавий вид – колоцінт гіркий (*C. colocynthis* (V.) Schrad.) дуже посухостійкий та стійкий до хвороб. Безвусиковий кавун (*C. Ecirrhosus* Cogn.) – багаторічна трав'яниста рослина. Плоди дрібні, гіркі і непридатні до використання. Кавун Нодена (*C. naudinianus* (Sond.) Hook) – багаторічна рослина. М'якуш кисло-солодкий, їстівний. Погано схрещується з іншими видами кавунів. Т.Б. Фурса [1] ділить всі форми столового кавуна на 10 еколого-географічних груп: російська, малоазійська, середньоазійська, афганська, далекосхідна, східно-азійська, індійська, американська, закавказька, західноєвропейська [1, 4-5]. Кавун – однодомна, роздільностатева рослина, але більшість сортів з кулястою формою плодів – гермафродитні, а з видовженою формою жіночі і чоловічі на одній рослині [2, 3]. Кавун – цінний продукт харчування, джерело цінних вітамінів та лікарських компонентів.

РОЗДІЛ 1

МАТЕРІАЛИ, МЕТОДИКА ТА УМОВИ ВИВЧЕННЯ КОЛЕКЦІЙНИХ ЗРАЗКІВ КАВУНА ЗВИЧАЙНОГО

Головну увагу в каталозі зосереджено на характеристиці сортів, за основними цінними господарськими ознаками. А також представлено інформацію про виявлені для селекції джерела, які за період досліджень зберігали відповідну потенційну стійкість, урожайність і масу плоду.

Оцінку зразків проводили згідно наступним методичним рекомендаціям: «Сучасними методами селекції овочевих і баштанних культур» [6], методичним рекомендаціям «Методика селекційного процесу та проведення польових дослідів з баштанними культурами» [7], «Методикою дослідної справи в овочівництві а баштанництві» [8]. Зразки розміщували в колекційному розсаднику. Площа ділянки в польових дослідях становила 19,6 м² (20 рослин). Закладання дослідів проводили у відповідності з загальноприйнятими методиками.

Оцінка якості плодів у польових умовах проводилась за допомогою польового рефрактометра за вмістом сухих речовин, який тісно корелює з вмістом цукру. Хімічний аналіз плодів проводили у сертифікованій лабораторії ІОБ НААН. Ретельна оцінка хімічного складу плодів за вмістом сухої речовини, суми цукрі (загальний цукор), вітаміну С, нітратів, вміст сухої речовини (ДСТУ 7804:2015) [9], загального цукру ДСТУ 4954:2008) [10], вітаміну С (ДСТУ 7803:2015) [11], ДСТУ 4948:2008 [12].